

FATİH SULTAN MEHMET İMAM HATİP ORTAOKULU
PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK SERVİSİ

VERİMLİ DERS ÇALIŞMA

ÖĞRETMEN VE VELİ BÜLTENİ

DEĞERLİ VELİLER VE ÖĞRETMENLER,

Yaşantı sonucu davranışlarda meydana gelen kalıcı değişikliğe **öğrenme** denir. Öğrenme yaşamın doğal bir parçasıdır. Dünyaya geldiği ilk andan itibaren her bireyin öğrenme süreci başlar ve hayat boyu devam eder. Öğrenilen yeni bilgiler ek çalışmalar, ödev ve projelerle pekiştirilir. Bu çalışmalar sırasında da öğrencilerin etkili çalışma becerilerini kullanmaları gerekir.

Etkili ders çalışma becerilerini şöyle sıralayabiliriz:

- Eksiklerini fark edebilme,
- Zamanı planlayabilme,
- Hedef oluşturabilme,
- Etkili çalışma yöntemlerini kullanabilme.

Ortaokula geçiş dönemi ile birlikte öğrencilerin etkili ders çalışma becerilerinin geliştirilmesi daha fazla önem kazanmaktadır. Bu dönemde öğrenciler, ders sayısının artması, sorumlulukların artması, başarı ve performansın daha çok değerlendirilmeye başlanması ile birlikte ders çalışma alışkanlığı kazanabilmek için anne babalarının ve öğretmenlerinin desteğine ve yönlendirmesine ihtiyaç duyabilirler.

Etkili ders çalışma davranışının temelinde, öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren kendi sorumluluklarını almaları, öğrenme ve başarabilmenin mutluluğunu yakalamaları vardır.

EBEVEYNLERE ÖNERİLER

1. Fiziksel Koşulları İyileştirmek

Fiziksel ve çevresel koşullarda etkin çalışma için öncelikle uygun bir ortam hazırlanmalıdır. Çocuğunuzun kendine ait özel bir odası olmayabilir fakat; ona kullanabileceği bir ders çalışma köşesi hazırlamak, çocuğunuzun verimli çalışmasına yardımcı olur. Çalışma ortamının **gürültüden uzak, dikkati dağıtacak öğelerden** (poster, resim, televizyon, cep telefonu vb.) **arındırılmış** olması en önemli kuraldır. Ayrıca **aydınlatmasının iyi olması** (akşamları lamba ışığında çalışırken beyaz ışık veren ampullerin kullanılması), **havalandırılmış olması**, **bir çalışma masası** ya da **dikkati çok dağılmadan oturabileceği bir koltuk olması** ve **gerekli materyalleri** (kalem, kitap, sözlük, cetvel vb.) yanında bulundurması önemlidir.

2. Hedef Belirlemede Destek Sağlamak

Öğrenmenin etkin bir şekilde gerçekleşmesi için **motivasyon** gereklidir. Ulaşılabilir hedefler belirlemek, çocuğunuzun motivasyonunu artırır. Yapılan araştırmalar, başarıyı yakalayan kişilerin net ve açık hedefleri olduğunu göstermektedir.

Çocuğunuzun ilgi ve yetenekleri dahilinde **ulaşılabilir ve gerçekçi hedefler** belirlemede onu desteklemeniz kendini daha iyi hissetmesine fayda sağlayacaktır. Çocuğunuz hedeflerini belirlerken **kısa, orta ve uzun vadeli hedefler** oluşturmasını sağlamak, motivasyonunu arttırmaya olumlu etki edecektir. En önemlisi de hedeflerine ulaşmak için çabalayan çocuğunuza onu **takdir** ettiğinizi ifade etmenizdir.

3. Çalışma Zamanını ve Düzenini Belirlemek

Zaman yönetimi, hedeflere ulaşmada önemli bir kaynak olan **zamanı verimli kullanma çabasıdır**. Zamanını yönetmesini isterken ve zaman planlaması yaparken çocuğunuzun yorucu bir gün sonunda eve döndüğü gerçeğini aklınızda tutarak öncelikle ona bir dinlenme zamanı tanıyın. **Dinlendikten sonra** çalışmaya başlaması ve ödevlerini geç saatlere bırakmaması konusunda yönlendirici olun. **Ödevlerini ona sürekli olarak hatırlatmak**, bu ödevlerin bir yük gibi görülmesine neden olabilir. Bunun yerine, onunla konuşarak ödevlerini zamanında ve düzenli yapmanın yararlarını birlikte bulabilir, yine **birlikte bir zaman çizelgesi oluşturabilirsiniz**. Çocuğunuzun **bireysel özellikleri** göz önünde bulundurularak hazırlanan bir çalışma programı çalışmanın verimini arttırmanın yanında, zamanı etkin kullanmasına da yardımcı olacaktır. Çalışma programı hazırlanırken dikkat edilmesi gereken noktalar **programın uygulanabilir nitelikte olması, öğrencinin sosyal ihtiyaçlarının** (molalar, serbest zaman vb.) da program içinde yer almasıdır.

4. Öncelikleri Saptamak

Çocuğunuzun hangi derslerde daha çok çalışmaya **ihtiyaç duyduğu** ya da hangi ödevin **ne kadar zaman alacağı** gibi konularda **sıralama** yapmasını istemek faydalı olabilir. Örneğin, çalışmaya notu düşük olan ya da zorlandığı dersten başlaması uygun olabilir. Öğrenciler zaman zaman ödevde başlama konusunda isteksiz olup erteleme eğilimi gösterebilmektedir. Böyle bir durum var ise, en kolay bulunduğu ya da en çok zevk aldığı dersle başlamasını önerebilirsiniz.

Ayrıca çalışma sırasında **arka arkaya gelecek derslerin mümkün olduğu ölçüde birbirinden farklı olmasında** da yarar vardır. İçerikleri açısından benzer olan derslerin peş peşe çalışılması öğrenmeyi zorlaştırabilir. Örneğin Türkçe dersinden sonra Matematik dersine çalışılabilir.

5. Zaman Tuzaklarını Fark Etmek

Zamanını iyi kullanabilmek için öncelikle zaman kaybettiren şeyler belirlenmelidir. Çalışma anında **hayallere dalmak, uzun telefon konuşmaları yapmak**, arkadaşlara ya da kardeşe “**hayır**” diyememek, **televizyona, bilgisayara takılıp kalmak** etkili ve planlı çalışmayı engelleyen tuzaklardır.

6. Tekrar Yapmak

Tekrar etmek, etkili bir çalışma için olmazsa olmazlardandır. Tekrar çalışmaları yapılmazsa belli bir süre sonra öğrenilen bilgiler unutulur. **Araştırmalara göre bir öğrenci öğrendiklerinin %70' ini bir saat içinde, %80' ini de bir gün içinde unutmaktadır.** Çocuğunuzun günde 10-15 dakikasını ayırarak yapacağı tekrar, yeni öğrendiği bilgileri unutmamasını, bilgileri hafızaya yerleştirmesini sağlar.

7. Okul Hazırlığı Yapmak

Ödevlerin yapılması kadar önemli olan bir diğer konu da, çocuğunuzun okul için gerekli ödev, proje ve materyalleri eksiksiz olarak okula getirmesidir. Bir sonraki gün için gerekli olan eşyaların önceden hazırlanması alışkanlık haline getirilmesi gereken bir diğer beceridir.

8. Ödevlerinden Tamamlandığından Emin Olmak

Etkili ders çalışma ve düzenli ders yapma alışkanlığı edinene kadar çocuğunuzun ödevini düzenli ve tam yapıp yapmadığını gözden geçirmelisiniz. Bunu yaparken de **öncelikle onun kendi başına eksiklerini, yanlış yaptıklarını görmesine yardımcı olarak kontrolün kendisinde olduğunu fark etmesini sağlayabilirsiniz.** Çabasını ve düzenli çalışmasını destekleyerek, bu konuda takdir ederek sadece aldığı iyi notları değil, öğrenme sürecinin tümünü değerlendirmeniz onu tümüyle öğrenmeye güdüleyecektir.

ÖĞRETMENLERE ÖNERİLER

• Öğrenmeyi Öğretmek

Öğrenme, bilgi ve becerilerin deneyimler sonucu kalıcı hale gelmesi/davranış değişikliği oluşturması sürecidir. **Öğrenmeyi öğrenmek ise bireyin nasıl öğrenebileceğine ilişkin farkındalık kazanması ve buna bağlı olarak bilgi ve beceriler edinmesidir.** Günümüzde eğitim-öğretim öğrencilere bilginin aktarılmasından çok, bilgiyi nasıl edineceğinin gösterilmesi yani öğrenmeyi öğrenme süreci olarak ifade edilir. Öğretmenin rolü ise bu noktada öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmeye yönelik becerilerini geliştirilmesini sağlamaktır. Verimli ders çalışma da bu beceriler arasında yer almaktadır. Tıpkı öğrenmenin öğrenilmesi gibi verimli ders çalışma da öğrenilebilir ve öğretilebilir.

• Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler

Öğrenme sürecinde; **öğrenen, öğrenme yöntemi, öğrenme malzemesi, öğretene ve öğrenme ortamı olmak üzere beş faktör** bulunur. Öğretene ile ilgili faktörler öğrenme yöntemi, öğrenme sürecinde kullanılan malzeme ve öğrenme ortamı ile ilişkilidir. Öğrenme yöntemi içinde aralıklı ve toplu öğrenme, parça ya da bütün halinde öğrenme, öğrenmede tekrar, okunulana anlatmak ya da yazmak ve geri bildirim yer almaktadır. Öğrenme malzemesi içinde ise öğrenilecek bilgi ve bu bilgiyi edinme stratejileri yer almaktadır. Öğrenme ortamı ise öğrenmenin gerçekleştirildiği yerin dikkat artırıcı, iyi havalandırılmış ve aydınlık olması gibi noktaları kapsamaktadır. Öğretene(öğretmene) ise tüm bu çalışma stratejilerinin aktarılması ve öğretmenein tutumu ile ilgilidir. Öğretmene, öğrencinin verimli ders çalışma becerilerini öğrenmesi için rehberlik ederek, öğrenmeyi destekleyici bir tutum ile yaklaşır.

Yapılan araştırmalarda öğretmenein tutumunun, öğrenci-öğretmene ilişkisinin sağlıklı kurulmasının öğrencinin ders başarısının artırmada olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

• Öğretmene Tutumları

Öğretmene tutumları; Otoriter, İlgisiz (Boş vermiş) ve Demokratik Öğretmene Tutumu olmak üçe ayrılmaktadır. Bu tutumlar içinde öğrenme sürecini en destekleyen "Demokratik Öğretmene Tutumu"dur.

• • Otoriter Öğretmen Tutumu

Otoriter öğretmen, sınıfın tek hakimi ve dersin tek yöneticisi durumundadır. Katı bir disiplin sürdürür. Ders sırasında izni dışında hiçbir şey yaptırmaz ve sınıftaki öğrencilerin davranışlarını sürekli olarak kontrol altında tutar. Öğrenci davranışlarında, belli kuralların mutlaka uygulanmasını ister ve bunlardan kesinlikle taviz vermez. Bu öğretmen tutumunun öğrenme sürecine etkisi;

- Dersin hazırlanmasında ve yürütülmesinde aktif bir rol almayan öğrencide sorumluluk duygusu gelişemez. Ezberci anlayışa sahip öğrenciler yetişmiş olur.
- Öğrencide bağımsız düşünme, araştırma, karar verme özellikleri gelişemez.
- Ders zorlamayla yürütüldüğü için anlamaktan çok ezber hakim olur.
- Öğrencide derse soğukluk gelişir, dersin bir an önce bitmesini ister.

• • İlgisiz Öğretmen Tutumu

İlgisiz tutum içindeki öğretmenler pasiftirler. Pasif öğretmenler öğrencileriyle yakından ilgilenmez, rehberlik etmezler. Onlara yardım için yeterli çabayı göstermezler. Bu öğretmen tutumunun öğrenme sürecine etkisi ;

- Sınıfta çalışma atmosferi zayıfladığı için, amaçlara ulaşmada güçlük çekilebilir.
- Öğrenci belli bir amaca yönlendirilmediği için ne öğrendiğinin farkında olmayarak; öğrendiğinin ne işe yaradığını bilmez.

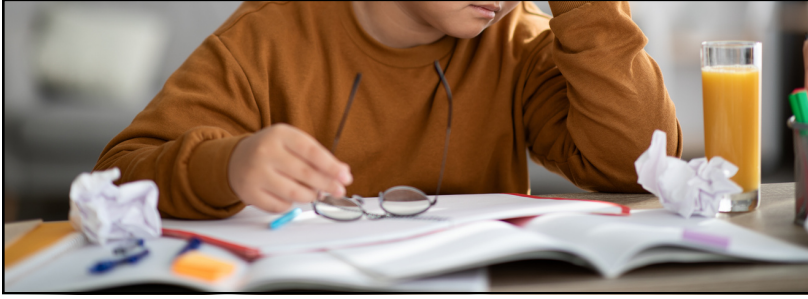
• • Demokratik Öğretmen Tutumu

Demokratik öğretmenler öğrenciler arasında ayırım yapmaz, öğrencilerine eşit davranır, bireysel farklılıkları bilir, duygu ve düşüncelere önem verirler. Başarı veya başarısızlıklarının sınıfta birlikte değerlendirilmesi gereğine inanırlar. Eleştirilere açık bir ortam sağlar, eleştiriyi teşvik eder ve zaman zaman kendilerine yöneltilen eleştirileri anlayışla karşılarlar. Sınıfın bir üyesi gibi davranır ve öğrencilere bunu hissettirirler.

- Öğrenciler özgür araştırma ve karar verme alışkanlığına sahip olur. Böylece ezberci anlayıştan uzak olurlar.
- Anlayarak öğrenir ve öğrenilenler kalıcı olur.

• Ev Ödevi

Öğrencilerin, öğrenmelerinin pekiştirilmesini sağlayan verimli ders çalışmasının göstergesi ev ödevleridir. Ev ödevleri doğru verildiğinde öğrenmeyi pekiştirerek okul başarısını artmasını destekler. **Doğru verilen ödev; kısa süreli, tekrar eden ve pekiştiren, öğrencinin ders dışı öğrenmesini destekleyici özelliklere sahiptir.** Sayısından ziyade ödevin içeriğinin zengin olması önemlidir. Öğrencinin zamanının çoğunu ödev yapmaya ayırması derse karşı olan tutumunu olumsuz etkileyecektir.

*“Bir şeyi öğrenmek için,
her şeyden önce onu sevmek gerekir.”*

Goethe

• Öğrenme Stilleri

öğrenme stilleri; **görsel, işitsel ve dokunsal (kinestetik)** olmak üzere üç başlıkta ele alınmaktadır. Bu öğrenme stilleri bireyden bireye farklılık göstermektedir. Herkesin baskın bir öğrenme stili bulunmaktadır. Bireylerin baskın öğrenme stili olduğu gibi sınıfların veya okulların da bir öğrenme stili bulunmaktadır. Öğretmenlerin derslerini işlerken girdiği sınıfın baskın öğrenme stilini gözetmesi verimli bir ders ortamının oluşmasını sağlar Sınıf ve okul düzeyinde başarının artmasını sağlar. Bu anlamda öğretmenlerin **öğrencilerinin öğrenme stilini keşfetmesinde rehberlik etmesi**, bütün öğrenme stillerini kapsayacak şekilde ders işleme ve ödevlendirmeyi buna göre yapması öğrenmeyi öğrenme sürecine örnek olacaktır. Öğrencilerin verimli ders çalışma becerilerinin gelişmesini sağlayacaktır.

**“Unutmayalım;
soru soran öğrenir, öğrenen
gelişir, gelişen güçlenir.”**

DOĞAN CÜCELOĞLU

*Fatih Sultan Mehmet İmam Hatip Ortaokulu
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi*